

SAMOZAPOSLANI V KULTURI IN V NOVINARSKEM POKLICU IN AKONTACIJA DOHODNINE

Pojasnilo DURS, št. 42401-421/2004, 29. 11. 2004

Davčni zavezanec sprašuje, kako se po novem zakonu o dohodnini obračunava akontacija dohodnine samozaposlenim v kulturi. Sprašuje, ali se pri tem upošteva 35. člen novega zakona o dohodnini oziroma 107. člen. Poleg navedenega sprašuje, kaj se zgodi, če samozaposleni v kulturi preseže dohodek v višini 3,9 milijona tolarjev. V zvezi z navedenim pojasnujemo:

Zakon o dohodnini (Uradni list RS, št. 54/04, 56/04 - popr., 62/04 - popr., 63/04 - popr. in 80/04), v nadaljevanju: ZDoh-1, v 32. členu določa, da je dohodek iz dejavnosti:

- dohodek, dosežen z opravljanjem dejavnosti,
- dohodek, dosežen s posameznim poslom.

Dohodek, dosežen z opravljanjem dejavnosti, je uvrščen med dohodke iz dejavnosti v okviru aktivnih dohodkov. Za dohodek, dosežen z opravljanjem dejavnosti, po določbi 33. člena ZDoh-1 velja dohodek, dosežen z neodvisnim samostojnim opravljanjem dejavnosti, ne glede na namen in rezultat opravljanja dejavnosti. Opravljanje dejavnosti pomeni opravljanje vsake podjetniške, kmetijske ali gozdarske ter z njima povezane dejavnosti, poklicne dejavnosti ali druge neodvisne samostojne dejavnosti, vključno z izkoriščanjem premoženja in premoženjskih pravic.

Zavezanci, ki dosegajo dohodek, opredeljen v 33. členu ZDoh-1 (med katere sodijo tudi samozaposleni, ki opravljajo specializiran poklic na področju kulturne dejavnosti, in samozaposleni, ki opravljajo novinarski poklic, pod pogojem, da so vpisani v ustrezni razvid), v nadaljevanju: samozaposleni v kulturi in v novinarskem poklicu, so zavezanci za akontacijo dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti.

ZDoh-1 v 35. členu opredeljuje ugotavljanje davčne osnove od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti, in to na dva načina:

- z upoštevanjem dejanskih prihodkov in odhodkov,
- z upoštevanjem normiranih odhodkov.

V prvem primeru je davčna osnova od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti, opredeljena kot dobiček, ki se ugotovi kot razlika med prihodki in odhodki, doseženimi v zvezi z opravljanjem dejavnosti, če ni z ZDoh-1 drugače določeno. Za ugotavljanje prihodkov in odhodkov se uporabljajo predpisi o obdavčitvi dohodkov pravnih oseb, če ni z ZDoh-1 drugače določeno.

V drugem primeru se pri ugotavljanju davčne osnove od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti z upoštevanjem normiranih odhodkov, po določbi drugega odstavka 36. člena ZDoh-1 upoštevajo prihodki ob njihovem izplačilu in po določbi 45. člena ZDoh-1 normirani odhodki v višini 25 % ustvarjenih prihodkov.

V skladu s 135. členom ZDoh-1 se zavezanec za dohodnino, ki dosega dohodek iz opravljanja dejavnosti po 33. členu ZDoh-1, lahko odloči, da bo za davčno leto 2005 ugotavljal davčno osnovo z upoštevanjem normiranih odhodkov.

Za ugotavljanje davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov se zavezanec lahko odloči, če izpolnjuje naslednje pogoje:

1. če zanj ne obstaja obveznost vodenja poslovnih knjig in evidenc po drugih predpisih,

2. če njegovi prihodki iz dejavnosti v zadnjih zaporednih 12 mesecih, vključno z mesecem oktobrom leta 2004, niso presegli 3,9 milijona tolarjev,*
3. če ne zaposluje delavcev.

Zavezanec, ki izpolnjuje navedene pogoje iz tretjega odstavka 35. člena v povezavi s 135. členom ZDoh-1, zahteva ugotavljanje davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov z vlogo.

V skladu z določbami ZDoh-1 in Zakona o davčnem postopku (Uradni list RS, št. 54/04, 57/04 - ZDS-1 in 109/04 - odl. US), v nadaljevanju: ZDavP-1, mora vloga vsebovati naslednje podatke:

- ime in priimek, naslov prebivališča (naselje, ulica, hišna številka, poštna številka in ime pošte), davčno številko zavezanca;
- navedbo dejavnosti, ki jo zavezanec opravlja; vpis v evidenco ali razvid po posebnih predpisih;
- izjavo, iz katere je razviden znesek prihodkov iz dejavnosti, ki jih je zavezanec dosegel v obdobju od 1. novembra 2003 do 31. oktobra 2004, in izjavo v zvezi z zaposlitvijo delavcev.

Zavezanec vloži vlogo do konca decembra 2004 pri pristojnem davčnem organu. Pristojni davčni organ je davčni urad, kjer je zavezanec, ki opravlja dejavnost, vpisan v davčni register.

Glede na določbo prvega odstavka 289. člena ZDavP-1 se davčni zavezanec, ki bo podal vlogo (zahtevo) za ugotavljanje davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov, v davčnem registru označi kot zavezanec, ki se zanj ugotavlja davčna osnova z upoštevanjem normiranih odhodkov, davčni organ pa mu o tem izda potrdilo.

Izdajanje potrdil bo glede na začetek uporabe 289. člena ZDavP-1 potekalo v začetku januarja 2005. Potrdila bodo zavezancem poslana po pošti.

V skladu z 290. členom ZDavP-1 mora davčni zavezanec, ki pridobi potrdilo o ugotavljanju davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov, predložiti potrdilo izplačevalcu dohodka, kadar je to oseba, ki so ji v skladu s tem zakonom naložene obveznosti plačnika davka, na način, ki je določen v prvem odstavku 285 člena ZDavP-1. Na podlagi navedenega bodo samozaposleni v kulturi in v novinarskem poklicu, ki izpolnjujejo pogoje iz tretjega odstavka 35. člena v povezavi s 135. členom ZDoh-1 in so pristojnemu davčnemu organu podali zahtevo do konca decembra 2004, v letu 2005 ugotavljali davčno osnovo z upoštevanjem normiranih odhodkov.

Akontacija dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti, za zavezance, ki ugotavljajo davčno osnovo z upoštevanjem normiranih odhodkov

Akontacija dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti za zavezance, ki ugotavljajo davčno osnovo z upoštevanjem normiranih odhodkov, se po določbi četrtega odstavka 122. člena ZDoh-1 izračuna in plača od davčne osnove iz tretjega in četrtega odstavka 35. člena ZDoh-1 po stopnji 25 %. Pri izračunu akontacije se lahko upošteva olajšava iz drugega in tretjega odstavka 107. člena ZDoh-1, če zavezanec oceni, da bo v davčnem letu izpolnil pogoje za olajšavo.

Glede višine stopnje akontacije dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti, za zavezance, ki ugotavljajo davčno osnovo z upoštevanjem normiranih odhodkov, je treba upoštevati še določbo petega odstavka 122. člena ZDoh-1, ki določa, da se za zavezance, ki ugotavljajo davčno osnovo z upoštevanjem normiranih odhodkov, lahko izračuna in plača po znižani stopnji, vendar ne nižji od 10 %, če zavezanec plačuje obvezne prispevke za socialno varnost iz naslova opravljanja dejavnosti. Za znižano stopnjo akontacije dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti, se

odloči zavezanec sam, o tem mora obvestiti davčni organ in izplačevalca dohodka, če oceni, da bo akontacija dohodnine previsoka glede na pričakovano dohodnino na letni ravni.

Znižana stopnja akontacije dohodnine od dohodka, doseženega z opravljanjem dejavnosti

Davčni zavezanec, ki ugotavlja davčno osnovo z upoštevanjem normiranih odhodkov (zavezanec iz tretjega in četrtega odstavka 35. člena ZDoh-1), se lahko v skladu z določbo petega odstavka 122. člena ZDoh-1 odloči za znižano stopnjo akontacije dohodnine od dohodkov iz dejavnosti, vendar ne nižjo od 10 %, če plačuje obvezne prispevke za socialno varnost iz naslova opravljanja dejavnosti.

Za znižano stopnjo akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti se zavezanec odloči sam, o tem mora obvestiti davčni organ in izplačevalca dohodka, kadar je izplačevalec oseba, ki so ji v skladu z ZDavP-1 naložene obveznosti plačnika davka.

Znižana stopnja akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti se lahko uporabi za dohodke, izplačane po dnevu, ko je bilo to obvestilo predloženo davčnemu organu.

Davčni organ zavezanca na podlagi njegovega obvestila v davčnih evidencah označi kot davčnega zavezanca, ki se je odločil za znižano stopnjo akontacije dohodnine od dohodka iz dejavnosti, in zavezancu o tem izda potrdilo v petih dneh od dneva predložitve obvestila. Potrdilo velja za obdobje davčnega leta.

Po določbi petega odstavka 291. člena ZDavP-1 izplačevalec dohodka, ki so mu v skladu z ZDavP-1 naložene obveznosti plačnika davka, lahko izračuna, odtegne in plača davčni odtegljaj z upoštevanjem po znižani stopnji samo, če davčni zavezanec predloži potrdilo davčnega organa.

V obdobju davčnega leta davčni zavezanec lahko zahteva spremembo potrdila ali ga prekliče tako, kakor to velja za pridobitev potrdila. Obrazci obvestil so objavljeni v Uradnem listu RS, št. 130/2004.

Posebna osebna olajšava

Davčni zavezanec (rezident), ki samostojno opravlja specializiran poklic na področju kulturne dejavnosti in samozaposleni, ki opravlja novinarski poklic, pod pogojem, da je vpisan v ustrezni ravid, in pod pogojem, da nima sklenjenega delovnega razmerja in da ne opravlja druge dejavnosti, se lahko odloči za uveljavljanje posebne osebne olajšave po drugem odstavku 107. člena ZDoh-1 v obliki zmanjšanja davčne osnove od dohodka iz dejavnosti v višini 15 % prihodkov na leto, do zneska 3,9 milijona tolarjev* njegovih prihodkov iz dejavnosti v letu, za katero se odmerja dohodnina.

Za posebno osebno olajšavo se zavezanec odloči sam, o tem mora obvestiti davčni organ in izplačevalca dohodka, kadar je izplačevalec oseba, ki so ji v skladu z ZDavP-1 naložene obveznosti plačnika davka.

Posebna osebna olajšava se lahko uporabi za dohodke, izplačane po dnevu, ko je bilo to obvestilo predloženo davčnemu organu.

Davčni organ zavezanca na podlagi njegovega obvestila v davčnih evidencah označi kot davčnega zavezanca, ki uveljavlja posebno osebno olajšavo za samozaposlene v kulturi in v novinarskem poklicu, in zavezancu o tem izda potrdilo v petih dneh od dneva predložitve obvestila. Potrdilo velja za obdobje davčnega leta.

Po določbi petega odstavka 291. člena ZDavP-1 izplačevalec dohodka, ki so mu v skladu z ZDavP-1 naložene obveznosti plačnika davka, lahko izračuna, odtegne in plača davčni

odtegljaj z upoštevanjem posebne osebne olajšave za samozaposlene v kulturi in v novinarskem poklicu samo, če davčni zavezanec predloži potrdilo davčnega organa.

V obdobju davčnega leta davčni zavezanec lahko zahteva spremembo potrdila ali ga prekliče tako, kakor to velja za pridobitev potrdila. Obrazci obvestil so objavljeni v Uradnem listu RS, št. 130/2004.

Uveljavljanje posebne osebne olajšave iz 107. člena ZDoh-1 ni vezano na način ugotavljanja davčne osnove. To pomeni, da samozaposleni v kulturi in v novinarskem poklicu, ki ne izpolnjujejo pogojev za ugotavljanje davčne osnove z upoštevanjem normiranih odhodkov, lahko uveljavljajo posebno osebno olajšavo iz 107. člena ZDoh-1 v višini 15 % prihodkov na leto do zneska 3,9 milijona tolarjev* njihovih prihodkov iz dejavnosti, če izpolnjujejo pogoje, določene v 107. členu ZDoh-1. Znesek 3,9 milijonov tolarjev* iz 107. člena ZDoh-1 ni pogoj za uveljavljanje posebne osebne olajšave, temveč je znesek, do katerega se olajšava priznava.

*** 6 milijonov tolarjev, ZDoh-1D (Uradni list RS, št. 115/05)**